

Er is nog sprake van de volgende openstaande punten:

- sociaal domein: 2 productieverantwoordingen incl. analyse nog te ontvangen vanuit BoZ.
- afwikkeling laatste werkzaamheden review (en hieruit gekomen vragen) Martijn en Barry.
- finale kwaliteitsreview.

Concept Accountantsverslag

Gemeente Bergen op Zoom
Boekjaar 2024

Aanbiedingsbrief

Aan de gemeenteraad van de gemeente Bergen op Zoom
Postbus 35
4600 AA Bergen op Zoom

Onderwerp: Accountantsverslag 2024
Kenmerk: Conceptverslag d.d. xx mei 2025

Geachte leden van de gemeenteraad,

In overeenstemming met de opdracht tot de controle van de jaarrekening 2024 van gemeente Bergen op Zoom, zoals overeengekomen in onze opdrachtbevestiging d.d. 8 juli 2024, bieden wij u hierbij het accountantsverslag aan. Het accountantsverslag bevat de bevindingen en conclusies naar aanleiding van onze werkzaamheden. De bevindingen in dit verslag zijn besproken met de portefeuillehouder financiën en een afvaardiging van de ambtelijke organisatie.

Wij zijn voornemens na afwikkeling van de laatste werkzaamheden bij de jaarrekening 2024 een goedkeurende verklaring te verstrekken voor de getrouwheid van de jaarrekening.

Wij vertrouwen erop u hiermee voldoende te hebben geïnformeerd en zijn graag bereid de inhoud van deze rapportage nader toe te lichten.

Met vriendelijke groet,
Baker Tilly (Netherlands) N.V.

Ondertekening volgt in definitieve versie

drs. B. (Barry) Smeenk RA
Extern accountant

Inhoud

1. Bestuurlijke samenvatting
2. Opdracht, scope en uitkomsten
3. Financiële positie
4. Belangrijkste bevindingen
5. Actuele ontwikkelingen
6. Bijlagen

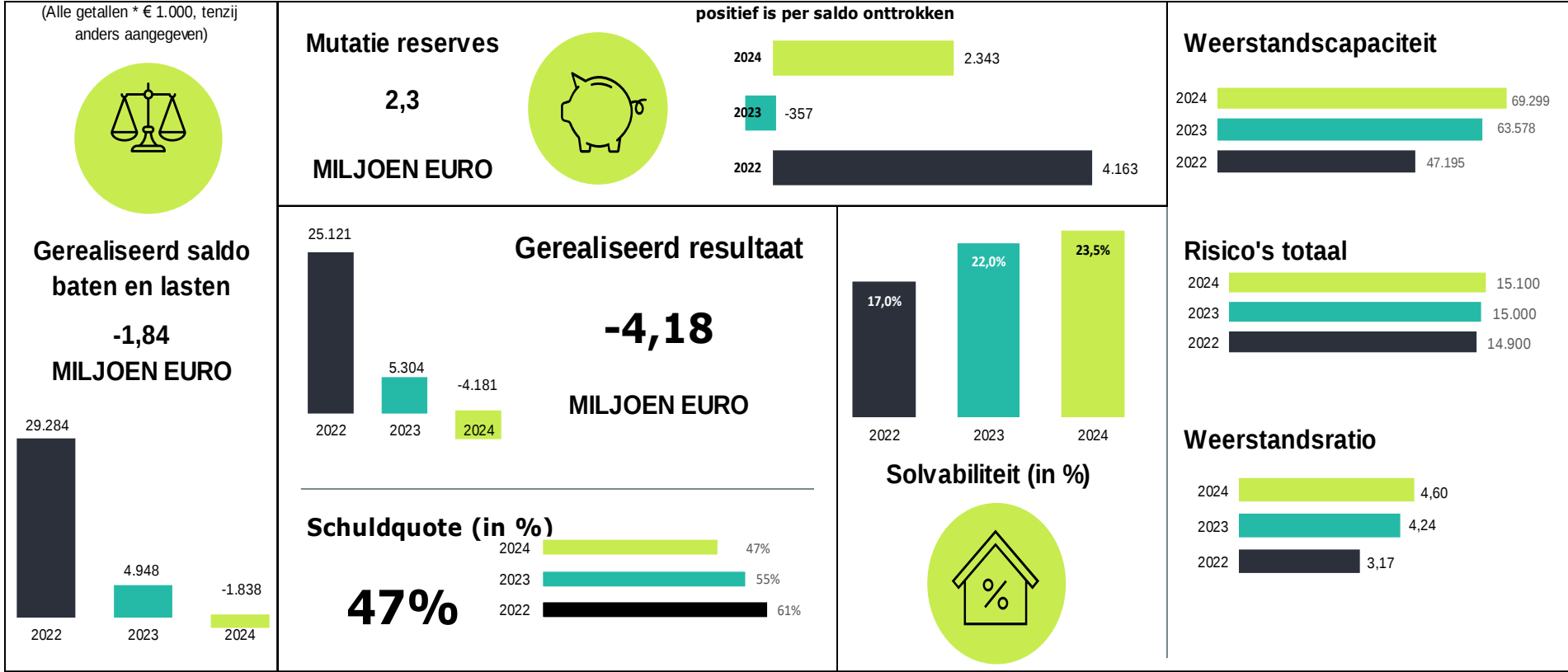

Bestuurlijke samenvatting

Bestuurlijke samenvatting

Financiële kengetallen en signaleringswaarden

Bestuurlijke samenvatting

Wij zijn voornemens na afwikkeling van de laatste werkzaamheden bij de jaarrekening 2024 een goedkeurende verklaring te verstrekken voor de getrouwheid van de jaarrekening.

Het jaarverslag is cf. NV COS 720 verenigbaar met de jaarrekening en voldoet in materiële zin aan de laatste actuele voorschriften.

Het Besluit Begroting en Verantwoording is in alle opzichten nageleefd in 2024. Het college heeft er voor gekozen de rechtmatigheidsverantwoording in de jaarrekening en de toelichting hierop in de paragraaf bedrijfsvoering onderdeel te laten zijn van het jaarverslag, ondanks dat dit conform de BBV in formele zin nog niet verplicht is. Op deze wijze heeft de gemeente Bergen op Zoom invulling gegeven aan de aanbeveling van het Rijk om de verantwoording op te nemen. Op deze wijze wordt ook invulling gegeven aan de lokale afspraken tussen het college en de gemeenteraad, zoals opgenomen in de aangepaste verordeningen.

Uit onze controle met betrekking tot ons getrouwheidsoordeel blijkt een groot aantal controleverschillen en tekstuele aanpassingen. Een groot gedeelte van deze controleverschillen is aangepast een beperkt aantal is niet gecorrigeerd. Het totaal van deze ongecorrigeerde verschillen bedraagt € Deze zullen gecorrigeerd worden in de definitieve versie van de jaarrekening. Wij constateren dat de jaarrekening van de gemeente Bergen op Zoom een getrouw beeld geeft van de grootte en de samenstelling van zowel de baten en lasten over 2024 als van de activa en passiva per 31 december 2024 in overeenstemming met het Besluit Begroting en Verantwoording Provincies en gemeenten. De ongecorrigeerde verschillen ter hoogte van € 959.000 en de onzekerheden met betrekking tot het sociaal domein ter hoogte van € xxx.xxx blijven binnen de door de raad vastgestelde marges.

Wij hebben vastgesteld dat de bezoldigingen over 2024 in overeenstemming zijn met de Wet normering topinkomens (WNT) en dat de jaarrekening 2024 van de gemeente Bergen op Zoom voldoet aan de publicatieverplichtingen van de WNT.

Wij hebben, na doorvoering van diverse correcties, vastgesteld dat de SiSa-bijlage geen ongecorrigeerde controleverschillen (fouten en/of onzekerheden) meer bevat.

Het boekjaar 2024 sluit met een financieel resultaat van € 4,2 miljoen (nadelig). De totale vermogenspositie van de gemeente Bergen op Zoom bedraagt € 78,6 miljoen (2023: € 80,4 miljoen) met een solvabiliteitsratio van 24% (2023: 22%). De vermogenspositie is toereikend. Het college concludeert in de paragraaf weerstandvermogen en risicobeheersing dat de weerstandscapaciteit en -ratio toereikend is.

Bestuurlijke samenvatting

Gelijk aan voorgaand jaar heeft het college de rechtmatigheidsverantwoording opgenomen in de jaarrekening. Met betrekking tot de rechtmatigheidsverantwoording concludeert het college dat voor een bedrag van € 26,3 miljoen aan verantwoorde baten en lasten alsmede de balansmutaties niet rechtmatig tot stand zijn gekomen. Dit bedrag valt ruim buiten de door de raad vastgestelde verantwoordingsgrens van € 3.560.000. Het college concludeert dat van deze onrechtmatigheden voor een bedrag van € 8,5 miljoen de overschrijdingen acceptabel zijn volgens de afspraken die door het college en de raad in de financiële verordening zijn vastgelegd. Door middel van onze onverplicht toelichtende paragraaf in onze controleverklaring wijzen wij in lijn met de adviezen van onze beroepsorganisatie, de gebruiker op deze verklaring van het college.

Zoals het college heeft toegelicht op pagina 150 van de jaarrekening heeft de commissie BBV de wet- en regelgeving ten aanzien van de overschrijdingen van de lasten verduidelijkt ten opzichte van voorgaand jaar. Daarbij is verduidelijkt dat het niet is toegestaan om de begrotingsoverschrijdingen, die acceptabel zijn volgens uw verordening, niet mee te wegen in het oordeel van het college. Op basis van de verduidelijkte regelgeving concludeert het college, net als een groot aantal andere gemeenten, dat de conclusie bij de jaarrekening 2023 anders had moeten zijn. De gerapporteerde begrotingsoverschrijdingen ter hoogte van € 2.726.000 en de kredietoverschrijdingen ter hoogte van € 591.000, tezamen met de andere onrechtmatigheden ter hoogte van € 1,8 miljoen zijn niet rechtmatig tot stand gekomen. Het totaal van de onrechtmatigheden overschreed daarmee de met de raad afgesproken verantwoordingsgrens van € 3.120.000. Ook deze situatie benadrukken wij, in lijn met de nadere instructies vanuit onze beroepsorganisatie, door middel van een paragraaf ter benadrukking van bepaalde aangelegenheden - toelichting inzake fouten in rechtmatigheidsverantwoording 2023.

Wij hebben vastgesteld dat de rechtmatigheidsverantwoording getrouw is opgenomen. Wij adviseren u kennis te nemen van de toelichting die het college opgenomen heeft in de paragraaf bedrijfsvoering en de rechtmatigheidsverantwoording zoals opgenomen.

De samenwerking met de gemeente Bergen op Zoom is intensief geweest. De oplevering van het balansdossier vanuit de gemeente was bij aanvang van de controle nog niet volledig op bepaalde elementen, die in voorgaande jaren ook niet toereikend waren opgeleverd. Belangrijke elementen die hier vanuit de gemeente speelden waren de invoering van ERPx (nieuwe financiële applicatie) en personele wisselingen op de afdeling financiën & control. De gemeente heeft bij start van de controle voorgesteld van beide kanten de mogelijke inspanning te leveren om de controle wel aan te vangen en de bestuurlijke deadlines te halen. Gaandeweg onze controle is gebleken dat bij diverse posities de gewenste diepgang ontbrak in de uitgevoerde (voorbereidende) analyses. Dit heeft geleid tot veel correcties en tot inefficiënties bij de uitvoering van onze controle. Gezamenlijk met de ambtelijke organisatie hebben wij in voorgaande jaren getracht dit proces te verbeteren door striktere begeleiding en presentaties te geven, echter de vruchten hiervan zijn (nog) niet zichtbaar geweest bij de jaarrekeningcontrole. We zien wel dat door de gemeente acties heeft ondernomen in 2024 om de afdeling financiën & control te versterken. In overleg met uw ambtelijke organisatie zijn wij doorgegaan met onze controle om de afgesproken tijdslijn met de raad te kunnen borgen in het kader van het verantwoording afleggen door het college middels de jaarrekening 2024. Hierbij heeft de ambtelijke organisatie veel inzet getoond om te komen tot het eindresultaat. Wij zullen de controle 2024 met de organisatie evalueren.

Opdracht, scope en uitkomsten

2. Opdracht, scope en uitkomsten

Reikwijdte van de controle

De jaarstukken van uw gemeente bestaan uit:

- Het jaarverslag (programmaverantwoording + paragrafen).
- De jaarrekening.
- Bijlagen.

Met de opdrachtbevestiging van 11 juli 2024 heeft u ons opdracht gegeven tot het controleren van de jaarrekening 2024. De reikwijdte van onze controle staat omschreven in deze opdrachtbevestiging. Er is gedurende het verloop van de controle geen sprake geweest van een beperking in de reikwijdte van onze controle. Voor een nadere toelichting verwijzen wij tevens naar het door ons uitgebrachte controleplan 2024.

Overzicht toleranties

De materialiteit bij de uitvoering van onze controle is € 3.560.000. Deze materialiteit sluit aan op het door de gemeenteraad op 21 september 2023 vastgestelde controleverordening.

	Grondslag	Bedrag
Goedkeuringstolerantie fouten	1% lasten inclusief toevoegingen reserves	€ 3.560.000
Goedkeuringstolerantie onzekerheden	3% lasten inclusief toevoegingen reserves	€ 10.680.000
Rapporteringstolerantie	5% van de goedkeuringstolerantie	€ 178.000

De toleranties voor de rechtmatigheidsverantwoording, zoals vastgelegd in uw financiële verordening, wijken beperkt af van de toleranties voor de controle op de getrouwheid. Dit leidt ertoe dat de door het college opgestelde rechtmatigheidsverantwoording is opgesteld op basis van de volgende toleranties:

	Grondslag	Bedrag
Verantwoordingsgrens onrechtmatigheden	1% lasten inclusief toevoegingen reserves	€ 3.560.000
Rapporteringstolerantie	Conform afspraak in de financiële verordening	€ 100.000

2. Opdracht, scope en uitkomsten

Kernpunten en significante risico's in de controle

Wij hebben voldoende en geschikte controle-informatie verkregen, onder andere met betrekking tot de volgende kernpunten van de controle:

- Schattingsposten en veronderstellingen van het management;
- Waardering van de grondexploitaties;
- Marktconformiteit van de grond- aankopen en -verkopen;
- De rechtmatigheidsverantwoording (en de daarbij horende verantwoordelijkheden voor u);
- Toereikende onderbouwing onderhoudsvoorzieningen;
- Onterechte betalingen waardoor de lasten ten onrechte zijn verantwoord;
- Doorbreking van AO/IB door het management.

Uitkomsten

Wij zijn voornemens bij de jaarrekening 2024 een goedkeurende verklaring te verstrekken voor de getrouwheid van de jaarrekening.

De geconstateerde controleverschillen zijn gecorrigeerd in de definitieve versie van de jaarrekening.

Er resteren nog ongecorrigeerde controleverschillen ter hoogte van € 959.000 en onzekerheden ter hoogte van € xxx.xxx. De genoemde fouten en onzekerheden blijven binnen de goedkeuringstoleranties.

Interne beheersing

Als onderdeel van de jaarrekeningcontrole hebben wij de interne beheersing inclusief de IT-omgeving, voor zover van belang voor de jaarrekeningcontrole, beoordeeld. Naar aanleiding van onze werkzaamheden hebben wij een managementletter geschreven. Deze managementletter hebben wij op 22 januari 2025 uitgebracht en is toegelicht in de audit commissie plus van 7 april 2025.

Onze werkzaamheden zijn niet gericht op het geven van een oordeel over de interne beheersing van de organisatie als geheel. De rapportage bevat daardoor niet alle onvolkomenheden in de interne beheersing, die bij een eventueel uitgebreid en hierop specifiek gericht onderzoek naar voren zouden kunnen komen.

2. Opdracht, scope en uitkomsten

Geautomatiseerde gegevensverwerking

Op grond van artikel 393 lid 4, Titel 9 Boek 2 BW rapporteren wij onze bevindingen met betrekking tot de betrouwbaarheid en continuïteit van de geautomatiseerde gegevensverwerking in dit verslag. Wij merken op dat de jaarrekeningcontrole niet specifiek gericht is op de betrouwbaarheid en continuïteit van de geautomatiseerde gegevensverwerking.

Wij zijn van mening dat voldoende maatregelen zijn getroffen om de betrouwbaarheid en de continuïteit van de geautomatiseerde gegevensverwerking en informatievoorziening te waarborgen. In onze managementletter hebben wij een aantal attentiepunten ten aanzien van de IT-omgeving opgenomen.

Inzet controleteam

In de tabel rechts geven wij inzicht in de geplande en gerealiseerde urenbesteding van het controleteam. De uren zijn uitgesplitst naar functieniveau.

Functie	Budget uren	Realisatie uren	Waarvan SiSa
Partner / externe accountant	50	Xx	Xx
Senior Manager	150	Xx	Xx
Senior staff	80	Xx	Xx
IT-auditors	200	Xx	Xx
Overige teamleden	420	Xx	Xx
Totaal	900	Xxx	xxx

Op hoofdlijnen constateren we dat we meer uren hebben besteed dan gepland. De aanvullende werkzaamheden hebben grotendeels betrekking op het feit dat de aanlevering van onvoldoende kwaliteit was en we een groot aantal bevindingen vanuit de controle hebben geconstateerd. Daarnaast zijn de extra werkzaamheden in het kader van de SiSa-controles, opgelegd door het Rijk, omvangrijk. Deze zijn separaat in kaart gebracht.

Wordt in definitief verslag ingevuld.

2. Opdracht, scope en uitkomsten

Verloop van de opdracht

Evenals afgelopen jaren constateren wij dat het controleproces wederom moeizaam is verlopen, waarbij naar onze mening wel de nodige aanvullende acties (periodiekere afstemming, tussentijdse controles, duidelijker op-te-leveren-stukken lijst, etc.) gezamenlijk zijn genomen om verbetering te bewerkstelligen. De oplevering van het balansdossier was bij aanvang van de controle nog niet volledig op bepaalde elementen. Voorbeelden hiervan zijn het ontbreken van het op te leveren 'rechtmatigheidsdossier' en de uitgevoerde controles binnen het sociaal domein (interne steekproeven en aansluiting productieverantwoordingen). De gemeente heeft bij start van de controle voorgesteld van beide kanten de mogelijke gezamenlijke inspanning te leveren om de controle wel aan te vangen en tijd af te kunnen ronden. Wij hebben hier wel aanvullende tijd in onze planning voor vrij moeten maken.

Gaandeweg onze controle is gebleken dat bij enkele posities de gewenste diepgang ontbrak in de uitgevoerde (voorbereidende) analyses. Voorbeelden hiervan zijn de onderbouwing van de voorzieningen (met name gerelateerd aan onderhoud), aansluiting met

productieverantwoordingen binnen sociaal domein en kortlopende verplichtingen (met name in relatie tot de SiSa's).

Dit heeft geleid tot veel correcties uit onze controle en tot inefficiënties bij de uitvoering van onze controle. Belangrijke elementen die hier vanuit de gemeente speelden waren de invoering van ERPx (nieuwe financiële applicatie) en personele wisselingen op de afdeling financiën & control. In overleg met uw ambtelijke organisatie zijn wij doorgegaan met onze controle om de afgesproken tijdslijn met de raad (in juni) te kunnen borgen in het kader van het verantwoording afleggen door het college middels van de jaarrekening 2024.

Door verloop van personeel de afgelopen jaren (o.a. op kritische financiële posities in de organisatie) zien wij verlies aan kennis van hoe de processen binnen de gemeente verlopen c.q. horen te verlopen. In 2024 zien wij wel positieve ontwikkelingen hierin met het aannemen van vast personeel op de financiën & control afdeling, het benoemen van de concerncontroller en het hebben van vervanging (in maart 2025) voor de manager financiën & control.

2. Opdracht, scope en uitkomsten

Het is zaak om kwalitatief goed (vast) personeel voor de financiën & control posities aan te blijven trekken en flink te investeren in de kennis van uw gemeente. Wij vragen uw nadrukkelijke aandacht hiervoor.

Gebleken is dat in voorgaande jaren door financiën & control veel werkzaamheden en analyses werden uitgevoerd, welke feitelijk in de lijn behoren. Het is hierbij van belang dat beter wordt gestuurd op processen en dat lijnmanagers verantwoordelijker worden voor de op te leveren (voorbereidende) analyses ten behoeve van het balansdossier in plaats van de gevolgen op te lossen aan het eind van het proces. We zien dat hier in 2024 de eerste acties op zijn ingezet en adviseren het college de geïdentificeerde acties verder door te zetten. Daarbij vragen we met name aandacht voor het financieel afsluitproces. Met het versterken van de afdeling financiën & control is hier recent een eerste stap in gezet.

Uiteraard zullen wij deze situatie voor de controle 2025 met de organisatie evalueren en kijken waar de gemeente oplossingen dient te treffen om een

soortgelijk proces te voorkomen. Wij streven naar een afwikkeling eerder dan voorgaand jaar zodat de raad bij de raadsbehandeling over onze controleverklaring bij de jaarrekening beschikt.

Richting komend jaar adviseren wij u om ons tijdig te betrekken op de juiste verwerking van raadsvoorstellen waar mogelijk sprake is van een financiële impact.

2. Opdracht, scope en uitkomsten

Controleverklaring

Wij zijn voornemens bij de jaarrekening 2024 een goedkeurende verklaring met een onverplicht toelichtende paragraaf om de gebruiker te wijzen op de rechtmatigheidsverantwoording van het college, te verstrekken voor de getrouwheid van de jaarrekening. Het totaal van de ongecorrigeerde fouten heeft een impact op het vermogen van € 959.000 (voordelig). Aangezien het totaal zich binnen de foutmarge van 1% bevindt, hebben de ongecorrigeerde bevindingen geen impact op onze conclusie.

Overige aangelegenheden

Zoals het college heeft toegelicht op pagina 150 van de jaarrekening heeft de commissie BBV de wet- en regelgeving ten aanzien van de overschrijdingen van de lasten verduidelijkt ten opzichte van voorgaand jaar. Daarbij is verduidelijkt dat het niet is toegestaan om de begrotingsoverschrijdingen die acceptabel zijn volgens uw verordening niet mee te wegen in het oordeel van het college. Op basis van de verduidelijkte regelgeving concludeert het college dat de conclusie bij de jaarrekening 2023 had moeten zijn dat dat de

gerapporteerde onrechtmatigheden ter hoogte van € 5.132.000 bedroegen en dat deze de verantwoordingsgrens ter hoogte van € 3.120.000 overschreden. Deze situatie benadrukken wij, in lijn met de nadere instructies vanuit onze beroepsorganisatie, door middel van een paragraaf ter benadrukking van bepaalde aangelegenheden - toelichting inzake fouten in rechtmatigheidsverantwoording 2023.

In hoofdstuk 4 lichten we de situatie nader toe. Ons oordeel is niet aangepast als gevolg van deze aangelegenheid.

2. Opdracht, scope en uitkomsten

Frauderisico's en continuïteit

Onze controleverklaring over boekjaar 2024 bevat, gelijk aan voorgaand jaar, een verplichte paragraaf over onze werkzaamheden met betrekking tot fraude en een met betrekking tot continuïteit.

Frauderisico's

Zoals ook in ons controleplan opgenomen bevindt het college dan wel het management zich in een unieke positie om fraude te plegen, omdat het in staat is de administratieve vastleggingen te manipuleren en frauduleuze financiële overzichten op te stellen door interne beheersingsmaatregelen te doorbreken, die anderszins effectief lijken te werken. Een incentive van het college of management zou hierbij kunnen zijn om op die wijze een betere financiële situatie of prestatie te presenteren. Onze beroepsregels schrijven voor dat de accountant dit risico in zijn controle onderkend.

Om dit frauderisico te ondervangen hebben wij de volgende werkzaamheden verricht:

- Analyseren en beoordelen van op basis van risicocriteria geselecteerde journaalposten en hierop specifieke controlewerkzaamheden verricht om de nauwkeurigheid van de geselecteerde journaalposten te controleren;

- Analyse van aanpassingen die tijdens het opstellen van de jaarrekening zijn gemaakt;
- Beoordelen van belangrijke schattingen en de schattingsprocessen van het college of management zoals de waardering van de grondexploitaties, vaste activa en vorderingen en het toereikend zijn van voorzieningen. Hierbij hebben we in het bijzonder aandacht gehad voor het inherente risico van vooringenomenheid van het college bij deze posten;
- Beoordelen van significante transacties buiten het kader van de normale bedrijfsuitoefening om;
- Doornemen van notulen van vergaderingen van het college en de raad.

Aanvullend hebben we zoals ook in ons audit plan opgenomen een frauderisico geïdentificeerd met betrekking tot het risico dat er onterechte (handmatige) betalingen zijn verantwoord, doordat onjuiste mutaties doorgevoerd worden in crediteurenstamgegevens. Om vast te stellen dat dit risico zich niet heeft voorgedaan hebben we onder andere data-analyse uitgevoerd op de uitgaande betalingen en de mutaties van de crediteurenstamgegevens.

Uit onze controle zijn geen bijzonderheden naar voren gekomen.

2. Opdracht, scope en uitkomsten

Naleving wet- en regelgeving en overige

Wij informeren de gemeenteraad over illegale handelingen waarbij het hoger kader is betrokken en over fraude en illegale handelingen (of deze nu door het hoger kader of door andere werknemers zijn veroorzaakt) die een onjuistheid van materieel belang in de jaarrekening tot gevolg hebben. Gedurende de controle zijn geen significante punten gesignaleerd ten aanzien van feitelijke of vermoedelijke niet-nakoming van wet- en regelgeving, voor zover deze van belang worden geacht voor de mate waarin de gemeenteraad in staat is haar taken te vervullen.

Corruptie en omkopingsrisico's

Uw gemeente maakt onderdeel uit van de overheidssector waarin corruptie vaker dan bij andere sectoren voorkomt. Dit komt onder andere omdat veel transacties met een relatief grote omvang plaatsvinden, de transparantie over marktprijzen niet in alle gevallen voldoende is om te beoordelen en frequent zaken gedaan wordt met andere corruptiegevoelige sectoren (vastgoed, constructie, infrastructuur et cetera). Hierdoor hebben wij dit als aandachtspunt in onze controle meegenomen.

Corruptie is een wereldwijd probleem waarbij het uw verantwoordelijkheid is om corruptie binnen uw gemeente te voorkomen. Onze beroepsregels zijn in de praktijkhandreiking “Corruptie, werkzaamheden van de accountant” verder aangescherpt, hetgeen tot aanvullende werkzaamheden heeft geleid.

Gemeente Bergen op Zoom beschikt over beschreven procedures ten aanzien van de samenwerking met derden en een intern inkoop- en aanbestedingsbeleid aangevuld met trainingen voor de juiste mindset van de medewerkers.

Wij hebben de volgende werkzaamheden verricht om eventuele effecten van dit risico ten behoeve van onze controle van de jaarrekening te mitigeren:

- Gemeente Bergen op Zoom heeft zelf werkzaamheden uitgevoerd om te controleren dat de aanbestedingen conform de geldende Europese aanbestedingsregels en de Aanbestedingswet 2012 zijn aanbesteed. Wij hebben steekproefsgewijs een deel van deze werkzaamheden gecontroleerd.
- Door middel van een steekproef vaststellen of voor inkopen welke in rekening zijn gebracht aan de gemeente ook een prestatie is geleverd door de tegenpartij.

2. Opdracht, scope en uitkomsten

- Door middel van een steekproef vaststellen of bij alle materiële grondaankopen en –verkoop door de gemeente vastgestelde procedures in materiële zin zijn gevolgd.
- Door middel van een steekproef vaststellen of alle verstrekte subsidies in overeenstemming met de geldende interne wet- en regelgeving zijn verstrekt.

Uit bovenstaande werkzaamheden zijn geen bevindingen voortgekomen.

Continuïteit

Als onderdeel van de vereisten voor de nieuwe controleverklaring hebben wij ook de continuïteitsveronderstelling getoetst. Wij hebben vastgesteld dat de gemeente Bergen op Zoom in 2025 nog een sluitende (positieve) meerjarenbegroting heeft, daarna ontstaat er mede als gevolg van de korting op de algemene uitkering vanuit het rijk een verwacht structureel tekort. Op dit moment geven de financiële kengetallen inclusief het weerstandsrisico geen reden tot twijfel of de gemeente haar activiteiten in continuïteit kan voortzetten.

Financiële positie

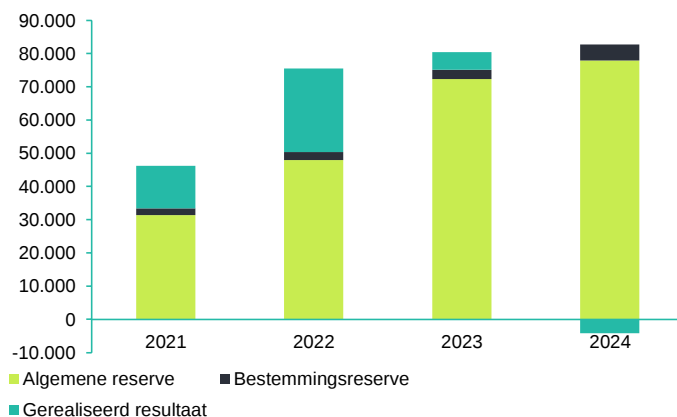

Ontwikkelingen in de jaarcijfers

Verloop van het eigen vermogen van uw gemeente

Het eigen vermogen, inclusief het gerealiseerde resultaat, bedraagt per 31 december 2024 volgens de jaarrekening € 78,6 miljoen.

Grafiek ontwikkeling eigen vermogen (x € 1.000)

Van de totale reserves ter hoogte van € 82,8 miljoen is € 77,5 miljoen opgenomen als algemene reserve. Het saldo van deze algemene reserve is ten opzichte van voorgaand jaar toegenomen met € 5,6 miljoen, voornamelijk vanwege toevoegingen vanuit de resultaatbestemming 2023. Per saldo is gedurende 2024 € 2 miljoen gedoteerd aan de bestemmingsreserves. Het gerealiseerde resultaat in 2024 bedraagt € 4,2 miljoen nadelig.

Analyse van het resultaat

Het resultaat voor mutaties in de reserves laat een negatief saldo zien. Het gerealiseerde resultaat bedraagt afgerond € 4,2 miljoen nadelig. In de gewijzigde begroting was rekening gehouden met een resultaat van € nihil.

In de financiële samenvatting (hoofdstuk 1.1. in de jaarrekening) wordt in hoofdlijnen een toelichting op de afwijkingen gegeven. In de toelichting op de programma's wordt een verder gedetailleerde verklaring gegeven voor de afwijkingen ten opzichte van de begroting na wijziging. Als onderdeel van de toelichting op het overzicht van baten en lasten in de jaarrekening 2024 wordt overzichtelijk aangegeven welke baten en lasten als incidenteel zijn aan te merken. Het jaarrekeningresultaat is € 4,2 miljoen nadeliger dan begroot.

De belangrijkste afwijkingen zien toe op:

- Hogere lasten inzake verkeer en vervoer (wegen) € 16,1 miljoen;
- Hogere baten door naheffingsaanslag belastingdienst € 1,2 miljoen te verrekenen met derde;
- Voordelig saldo beschermd wonen € 3,6 miljoen;
- Nadeel vanuit de algemene uitkering (decembercircularre) € 1,6 miljoen;
- Voordelige saldi kleinere verschillen overige programma's € 4,3 miljoen.

Financiële positie

Vervolg Analyse van het resultaat

Een groot deel van bovenstaande oorzaken kon niet in een eerder stadium voorzien worden, enkele afwijkingen ons inziens mogelijk gedeeltelijk wel. We adviseren u, in lijn met de aanbevelingen van de commissie BBV om meer aandacht te hebben voor het tijdiger signaleren van voordelen, dan wel onderschrijdingen. Doorlopend is het advies de afwijkingen nader te analyseren waarom deze pas bij het opstellen van de jaarrekening inzichtelijk waren, zodat voordelen eerder richting de raad gemeld kunnen worden.

Weerstandsvermogen en financiële kengetallen

De analyse van het weerstandsvermogen en de financiële kengetallen is een onderdeel van het jaarverslag en de paragraaf weerstandsvermogen en risicobeheersing. Vanuit onze controlerende rol dienen wij vast te stellen of het jaarverslag (en dus deze paragraaf) niet strijdig is met de jaarrekening en geen materiële onjuistheden bevat. De kengetallen moeten altijd in relatie tot elkaar worden gezien.

Uit de combinatie van de kengetallen kan een beeld worden gemaakt van de financiële positie van de gemeente.

Daarbij kan ook inzichtelijk worden gemaakt wat de oorzaak is van een sterke of zwakke financiële positie. De financiële kengetallen geven, met de inherente beperkingen hierbij, inzicht in (de ontwikkeling van) uw financiële positie, mede in relatie tot de landelijke benchmark.

Hieronder hebben wij de ontwikkelingen in uw kengetallen en een relatie naar de landelijke ontwikkelingen weergegeven:

	Gemeente Bergen op Zoom		Landelijk		Provincie Noord-Brabant	
Kengetal	2024	2023	2024 (B)	2023	2024 (B)	2023
Netto schuldquote	47,3	55,1	56,5	37,6	55,1	32,6
Netto schuldquote gecorrigeerd	46,8	54,6	51,4	32,3	52,9	29,5
Solvabiliteit	23,5	22,0	35,2	39,1	36,4	41,1
Grondexploitaties	5,4	6,3	5,6	7,4	7,8	8,5
Belastingcapaciteit	103,6	106,3	100,8	99,7	94,6	93,1
Structurele exploitatieruimte	3,6	1,7	2,0	3,3	1,7	3,0

Bron: vergelijkende cijfers landelijk/Provincie Noord-Brabant: data financiën decentrale overheden (findo.nl). 2024 kengetallen zijn op basis van begrotingscijfers (B).

Financiële positie

Vervolg Weerstandsvermogen en financiële kengetallen

Wij hebben de volgende opmerkingen op de financiële kengetallen. Het kengetal schuldquote is verder verbeterd in 2024.

De solvabiliteit stijgt ten opzichte van 2023 en bedraagt 23,5% in 2024. De VNG hanteert een signaalwaarde als de solvabiliteit onder de 20% komt. Aan de bovenkant oordeelt het VNG dat een solvabiliteit boven de 50% als zeer goed aan te merken is. De gemeente Bergen op Zoom kent derhalve op dit moment een redelijke vermogenspositie. Al blijft het raadzaam de solvabiliteit te monitoren.

Het kengetal grondexploitatie geeft weer hoe de waarde van de in exploitatie genomen gronden zich verhoudt tot de totale (geraamde) baten. De risico's uit hoofde van de boekwaarde van deze gronden zijn gedaald ten opzichte van voorgaand jaar.

Belastingcapaciteit: de lastendruk in de gemeente Bergen op Zoom ten opzichte van het landelijk gemiddelde bedraagt 103,6% (en is dus 3,6% hoger dan gemiddeld).

Op basis van het kengetal "structurele exploitatieruimte" blijkt dat er beperkte structurele begrotingsruimte is om tekorten of extra lasten binnen de huidige begroting op te vangen.

Weerstandsvermogen en risicobeheersing

In de paragraaf "Weerstandsvermogen en risicobeheersing" in het jaarverslag is een toelichting opgenomen op de weerstandscapaciteit van de gemeente.

Op basis van de inventarisatie van de geïdentificeerde risico's, waarbij rekening wordt gehouden met kans op voordoen en financiële impact, wordt berekend welk bedrag benodigd is ter dekking van de geïdentificeerde risico's.

Hierna is het verloop over de afgelopen 3 jaar weergegeven inclusief een kwalificatie van de weerstandsratio. De incidentele weerstandscapaciteit is voornamelijk opgebouwd vanuit de algemene reserves, de structurele weerstandscapaciteit vanuit de onbenutte belastingcapaciteit en de post onvoorzien.

Financiële positie

De weerstandsratio kwalificeert zich als 'uitstekend'.

De grootste door uw gemeente geïdentificeerde risico zijn:

- risico's uit hoofde van de open eind regelingen binnen het sociaal domein (Jeugdwet, Participatie en WMO);
- risico op fluctuaties binnen de algemene uitkering gemeentefonds;
- risico's in het kader van inflatie / rente;
- risico's rondom het niet kunnen realiseren van nog openstaande bezuinigingen;
- risico's op verborgen zaken en/of achterstallig onderhoud in de openbare ruimte;
- risico's binnen arbeidsmarkt (aantrekken voldoende en kwalitatief personeel); en
- risico's binnen grondbedrijf.

	2024	2023	2022
Weerstandscapaciteit	€ 69,3	€ 63,6	€ 47,2
Risico's	€ 15,1	€ 15,0	€ 14,8
Weerstandsratio structureel	4,60	4,24	3,19

Weerstandsratio	Betekenis
≥ 2.0	Uitstekend
$1.4 < 2.0$	Ruim voldoende
$1.0 < 1.4$	Voldoende
$0.8 < 1.0$	Matig
$0.6 < 0.8$	Onvoldoende
< 0.6	Ruim onvoldoende

We merken op dat in de weerstandscapaciteit voldoende is om de incidentele risico's op te vangen.

4

Belangrijkste bevindingen

4. Belangrijkste bevindingen

Rechtmatigheidsverantwoording

Inleiding

Met het goedkeuren van een aanpassing van de Gemeentewet door de Eerste Kamer op 27 september 2022 is de verplichting voor de accountant om een oordeel te geven over rechtmatigheid uit de wet gehaald. Sinds voorgaand jaar wordt een rechtmatigheidsverantwoording opgenomen in de jaarrekening. In deze rechtmatigheidsverantwoording legt het college zelf verantwoording af over rechtmatigheid. Dit doet het college door zelf een oordeel te geven of de totstandkoming van de lasten, de baten en de balansmutaties in overeenstemming is met de door de gemeenteraad vastgestelde kaders. Deze kaders liggen vast in de begroting en de gemeentelijke verordeningen alsook in bepalingen in de relevante wet- en regelgeving.

De gedelegeerde regelgeving die relevant is voor het opstellen van de jaarrekening en voor de uitvoering van de accountantscontrole en oordeelsvorming in de controleverklaring is in april 2025 bekrachtigd voor boekjaren 2025 en verder. Het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten (BBV) en het Besluit accountantscontrole decentrale overheden (BADO) bevatten voor 2024 nog niet de verplichting

tot het opnemen van de rechtmatigheidsverantwoording. De gemeente heeft er evenwel voor gekozen de rechtmatigheidsverantwoording in de jaarrekening en de toelichting hierop in de paragraaf bedrijfsvoering onderdeel te laten zijn van het jaarverslag. Dat is ook zo vastgelegd in de gemeentelijke financiële verordening (ex artikel 212 Gemeentewet) d.d. 21 september 2023. Op deze wijze heeft de gemeente invulling gegeven aan de aanbeveling van het Rijk om de verantwoording op te nemen, zoals de wetgever had beoogd. Bovendien wordt zo invulling gegeven aan de lokale afspraken tussen het college en de gemeenteraad, zoals opgenomen in de aangepaste verordeningen. Tevens kunnen de toezichthouder en het Rijk gebruik maken van de opgenomen verantwoording.

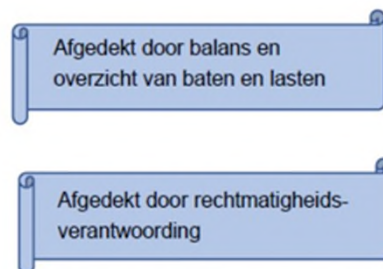
Alle rechtmatigheidsafwijkingen (individueel en/of cumulatief) boven de door u als raad vastgestelde verantwoordingsgrens (€ 100.000) worden in de rechtmatigheidsverantwoording benoemd. Ons getrouwheidsoordeel over het getrouwe beeld van de grootte en samenstelling van zowel de baten, lasten als van de activa en passiva ziet ook toe op de getrouwheid van de rechtmatigheidsverantwoording en daarmee op de juistheid en volledigheid van de in de rechtmatigheidsverantwoording vermelde rechtmatigheidsfouten.

4. Belangrijkste bevindingen

Bij het verantwoorden over de baten, lasten en balansmutaties in de jaarrekening zijn negen rechtmatigheidscriteria van toepassing. Zes criteria (kunnen) direct van invloed zijn op de posten in de balans en de staat van baten en lasten (zien toe op getrouwheidsaspecten inzake grootte en de samenstelling van zowel de baten en de lasten als van de activa en passiva) en drie criteria zien uitsluitend toe op specifieke rechtmatigheidsaspecten van de baten, lasten en balansmutaties en raken niet de grootte en samenstelling. Het college is verantwoordelijk voor alle negen criteria; in de jaarrekening van het college worden deze afgedekt langs de volgende lijnen:

- Calculatiecriterium
- Valuteringscriterium
- Adresseringscriterium
- Volledigheidscriterium
- Aanvaardbaarheidscriterium
- Leveringscriterium
- Begrotingscriterium
- Voorwaardencriterium
- Misbruik en oneigenlijk gebruik criterium

Op grond van Kadernota rechtmatigheid wordt over de criteria die direct van invloed zijn op de verslaggeving c.q. het getrouwe beeld van de jaarrekening niet gerapporteerd in de rechtmatigheidsverantwoording. In de rechtmatigheidsverantwoording komen dus alleen de drie rechtmatigheidscriteria tot uitdrukking die aanvullend zijn op de criteria die ook gelden voor getrouwheid, te weten: het begrotingscriterium, het voorwaardencriterium en misbruik en oneigenlijk gebruik.

Begrotingscriterium

De rechtmatigheidsverantwoording bevat belangrijke informatie voor het (politieke) verantwoordingsdebat van de gemeenteraad met het college. U stelt als raad met het vaststellen van de begroting de budgettaire kaders voor de uitgaven, investeringen en reservemutaties vast. Met het vaststellen van de geactualiseerde financiële verordening heeft u vastgelegd op welke wijze binnen uw gemeente om moet worden gegaan met begrotingsoverschrijdingen en welke begrotingsonrechtmatigheden als acceptabel worden beschouwd (dus wel onrechtmatig, maar acceptabel).

4. Belangrijkste bevindingen

In de Kadernota rechtmatigheid beveelt de commissie BBV daarnaast aan dat het college de afwijkingen op het begrotingscriterium nader toelicht in de paragraaf bedrijfsvoering in het jaarverslag. Er is sprake van een begrotingsonrechtmatigheid als het college bij de realisatie van doelen en het realiseren van activiteiten de door de gemeenteraad vastgestelde budgetten voor wat betreft de lasten of investeringsbudgetten overschrijdt (1), toevoegingen en onttrekkingen aan de reserves doorvoert die niet door de gemeenteraad zijn vastgesteld (2) en als bij onderschrijdingen van lasten of investeringsbudgetten en/of lagere of hogere baten dan begroot de begroting niet tijdig met begrotingswijzigingen is aangepast (3).

Wij hebben vastgesteld dat er lasten (incl. dotaties aan reserves) overschrijdingen ten opzichte van de geautoriseerde begroting zijn voor een bedrag van € 25,2 miljoen. Zoals het college heeft toegelicht in de paragraaf bedrijfsvoering op pagina's 114-116 van de jaarstukken en de rechtmatigheidsverantwoording in de jaarrekening op pagina 150 zijn de overschrijdingen voor een bedrag van € 8,5 onrechtmatig, maar wel acceptabel. Acceptabel houdt in dat deze passen binnen de spelregels, die het college met de raad heeft vastgelegd in de financiële verordening.

De overschrijdingen op de kredieten bedroegen € 0,1 miljoen, dit zijn overschrijdingen op de (moeder)kredieten, welke als onacceptabel wordt aangemerkt.

Voorwaardencriterium

Het voorwaardencriterium ziet toe op voorwaarden die gelden voor de uitvoering van de financiële beheershandelingen. Deze voorwaarden komen voort uit externe- en interne regelgeving en hebben betrekking op aspecten zoals: doelgroep, termijn, grondslag, administratieve bepalingen, normbedragen, bevoegdheden, bewijsstukken, recht, hoogte en duur voor zover deze relevant zijn voor de financiële rechtmatigheid. In het door u vastgestelde normenkader is een inventarisatie van de van toepassing zijnde wet- en regelgeving opgenomen.

Het niet in acht nemen van de geldende voorwaarden bij financiële beheershandelingen leidt tot een onrechtmatigheid die het college moet toelichten in de rechtmatigheidsverantwoording als de verantwoordingsgrens (op basis van individuele en/of cumulatieve onrechtmatigheden) wordt overschreden.

4. Belangrijkste bevindingen

Een belangrijk onderdeel van het voorwaarden criterium is de naleving van de (Europese) aanbestedingsrichtlijnen. Europese aanbestedingswetgeving is complexe materie en het blijkt in de praktijk moeilijk volledig te beheersen. De gemeente heeft dit ook onderkend en heeft derhalve (achteraf) een spendanalyse uitgevoerd. Uit deze spendanalyse blijken onrechtmatigheden voor een totaalbedrag van € 1,0 miljoen.

Er zijn tot slot ook voorwaarden waar geen mogelijke financieel gevolg aan is verbonden. Dan is er sprake van een formele rechtmatigheidsfout. Deze situatie doet zich ook voor bij het niet naleven van de Kasgeldlimiet en Renterisiconorm van de Wet financiering decentrale overheden (Wet fido). Maar ook bij bijvoorbeeld het niet naleven van de termijnen van de subsidieverordening. Volgens een stellige uitspraak van de Commissie-BBV betreffen deze afwijkingen van het voorwaarden criterium formele rechtmatigheidsfouten die in de paragraaf bedrijfsvoering worden gerapporteerd. Ten aanzien van de naleving van de renterisiconorm, het kasgeldlimiet en de naleving schatkistbankieren merken wij op dat de gemeente zich aan de wettelijke normen heeft gehouden, zoals ook

toereikend is toegelicht in de paragraaf financiering respectievelijk de jaarrekening. Een toelichting in de paragraaf bedrijfsvoering is dus hiervoor niet noodzakelijk.

Misbruik en oneigenlijk gebruik criterium (M&O)

Het college is verantwoordelijk voor het inrichten van effectieve maatregelen ter voorkoming van misbruik en oneigenlijk gebruik van overheidsregels om overheidssubsidies en bijdragen te ontvangen dan wel een te laag bedrag aan heffingen aan de overheid te betalen. Deze maatregelen hangen veelal samen met de interne beheersing ter borging van het voorwaarden criterium. Het college heeft een Nota misbruik en oneigenlijk gebruik vastgesteld. Het college heeft een uitspraak gedaan in hoeverre het M&O-beleid feitelijk wordt nageleefd en of de getroffen maatregelen effectief werken. Hieruit zijn geen zaken naar voren gekomen die gerapporteerd moeten worden.

4. Belangrijkste bevindingen

Totaal conclusie rechtmatigheid

In onderstaande tabel is een overzicht opgenomen van de door het college geconstateerde rechtmatigheidsfouten. We hebben vastgesteld dat dit overzicht een getrouw beeld geeft.

(x € 1.000)	Onrecht-matig	Accep-tabel	Saldo
Overschrijdingen lasten programma's	23,9	7,2	16,7
Overschrijdingen kredieten	0,1	-	0,1
Overige begrotingsonrechtmatigheden	1,3	1,3	-
Bevindingen ten aanzien van het voorwaardencriterium	1,0	-	1,0
Totaal	26,3	8,5	17,8

Het college stelt terecht vast dat de omvang van de in deze jaarrekening verantwoorde baten en lasten alsmede de balansmutaties die niet rechtmatig tot stand zijn gekomen bedrag € 26,3 miljoen bedraagt. Dit is hoger dan de daarvoor gestelde grens van € 3.560.000.

Toelichting fouterstel 2023

Zoals ook al in onze managementletter welke wij in november aan u hebben toegelicht, aangegeven, is de regelgeving omtrent de rechtmatigheidsverantwoording ten opzichte van 2023 nader verduidelijkt. Op basis van deze verduidelijking wijst de commissie BBV erop dat begrotingsoverschrijdingen altijd onrechtmatig zijn, ook al waren deze op basis van de afspraken tussen college en raad acceptabel.

Net als vele andere gemeenten heeft de gemeente Bergen op Zoom deze overschrijdingen wel toegelicht in de jaarrekening 2023, maar niet meegenomen als onrechtmatigheid. De commissie BBV heeft een nadere instructie gegeven dat indien sprake is van een materiële fout in een rechtmatigheidsverantwoording in een reeds vastgestelde jaarrekening de gemeenteraad geïnformeerd dient te worden over de onjuistheden in deze rechtmatigheidsverantwoording. Het college heeft deze situatie in lijn met de instructie toegelicht op pagina 150 van de jaarrekening.

4. Belangrijkste bevindingen

Grondexploitaties

Ten opzichte van 31 december 2023 is de boekwaarde van de post grondexploitatie gewijzigd van € 12,6 miljoen naar € 14,2 miljoen. De wijziging van de boekwaarde gedurende 2024 is als volgt samen te vatten:

(x € 1.000)	2024	2023
Boekwaarde per 1 januari	12.602	8.220
Investerings	7.845	13.469
Grondverkoop/opbrengsten	-8.279	-12.105
Tussentijdse winstneming / afgesloten projecten	2.093	2.936
Mutatie verliesvoorziening	-57	82
Boekwaarde per 31 december	14.204	12.602

Waardering

Verliesvoorziening

Binnen de grondexploitaties verantwoordt u een verliesvoorziening van € 27,6 miljoen (2023: € 30,0 miljoen). Deze verliesvoorziening is reeds grotendeels in het verleden gevormd.

De verwachting is dat de meeste van deze projecten komende jaren tot een afronding komen waarmee de verliesvoorziening afgewikkeld wordt. In 2024 is de grondexploitatie Wouwseweg gesloten waarbij een verliesvoorziening van in totaal € 2,9 miljoen is afgewikkeld. Het uiteindelijke verlies op dit project was € 0,15 miljoen hoger dan vorig jaar ingeschat.

Tussentijdse winstneming / afgesloten projecten

Het gerealiseerde resultaat van het grondbedrijf bedroeg in eerste instantie € 1,6 miljoen positief. Voor de afgesloten grondexploitatie Wouwseweg kon echter de dotatie aan de voorziening complex verspreide gebieden (afgesloten grondexploitaties) door de gemeente (€ 425.000) niet adequaat genoeg onderbouwd worden. Na deze correctie bedraagt het resultaat van het grondbedrijf € 2,0 miljoen positief. Hiervan heeft € 2,2 miljoen betrekking op tussentijdse winstnemingen, voornamelijk op grondexploitatie Meander 2 (€ 1,9 miljoen). We hebben vastgesteld dat deze correctie correct is verwerkt.

4. Belangrijkste bevindingen

De parameters voor de grondexploitaties

De waardering van uw grondexploitaties is voor een groot deel afhankelijk van de gemaakte schattingen. Om inzicht te krijgen in de financiële risico's stelt de gemeente exploitatieoverzichten op waarin schattingen zijn opgenomen. Aan deze schattingen liggen diverse parameters en uitgangspunten ten grondslag. Wij hebben de door uw gemeente gehanteerde uitgangspunten en parameters getoetst.

Wij hebben het proces rondom de totstandkoming van de waardering in opzet en bestaan getoetst en aanvullend gegevensgerichte werkzaamheden uitgevoerd. Wij achten de waardering en de toelichting op de schattings-onzekerheden aanvaardbaar en vinden de veronderstellingen redelijk.

Parameters	MPG 2025	MPG 2024	Schatting 2024	Schatting 2023
Rente	1,5%	1,9%	●	●
Kostenstijging	4%	2,5%	●	●
Opbrengsten- stijging	6%	1%	●	●

Rekenrente

Het college rekt binnen de huidige grondexploitaties met een toekomstige rekenrente van 1,5% (2023: 1,9%). De rekenrente is gebaseerd op de huidige leningenportefeuille van gemeente Bergen op Zoom. Deze grondslag is in overeenstemming met de notitie grondexploitaties en de bepaling in de notitie rente van de commissie BBV. Wij achten deze parameter evenwichtig.

Kostenstijging

De gehanteerde parameter voor de kostenstijging ligt in lijn met de landelijke prijsindexcijfers. De gemeente Bergen op Zoom heeft voor het prijspeil 2024 rekening gehouden met een inflatie van 4% (2023: 2,5%). We achten dit een realistisch uitgangspunt.

Opbrengstenstijging

Het college rekt met de volgende opbrengstenstijging: 6% (2023: 1%). Op basis van de momenteel beschikbare informatie achten wij deze parameter evenwichtig.

4. Belangrijkste bevindingen

Toetsing ondernemerspoort

Bij de invoering van de vennootschapsbelastingplicht (VPB) voor gemeenten is gekeken of uw gemeente door de 'ondernemerspoort' gaat. Uw gemeente gaat door de ondernemerspoort als activiteiten aangemerkt worden als 'winstgevend'. Doordat veel grondexploitaties uit het verleden verlieslatend waren, kwam uw gemeente voorheen niet door de ondernemerspoort, waardoor u geen VPB hoeft te bepalen. De laatste twee jaar zijn er grondexploitaties geopend met een verwachte winst. Voorgaand jaar is besloten hiertoe nader onderzoek te plegen in 2024.

Uit een recente analyse (en fiscaal onderzoek) blijkt dat u in 2024 'door de ondernemerspoort gaat', waarbij uit fiscaal onderzoek blijkt dat er in 2024 sprake is van een beperkt fiscaal verlies waarover geen vennootschapsbelasting afgedragen dient te worden. In de jaarrekening 2024 is daarom geen vennootschapsbelasting opgenomen, in materiële zin kunnen wij hier in het kader van de jaarrekeningcontrole 2024 mee instemmen. Bepaalde uitgangspunten dienen echter met de belastingdienst afgestemd te worden.

Een VPB last kan in de toekomst mogelijk significante impact hebben op het resultaat van uw grondexploitaties.

Wij adviseren u de VPB-scan te blijven actualiseren. De verwachting is dat u in 2025 ook door de ondernemerspoort gaat vanwege het sluiten van (verlieslatende) grondexploitaties en dat er dus mogelijk vennootschapsbelasting verschuldigd is.

Schattingonzekerheden grondexploitaties

De huidige situatie en de onzekerheid over de toekomstige ontwikkelingen betekent een grote schattingonzekerheid op de verwachte realisatie van uw complexen. Bij een hoge mate van schattingonzekerheid is het passend om in de jaarrekening hierover een nadere toelichting op te nemen. Belangrijke elementen hierbij zijn:

- Het toelichten van de gehanteerde veronderstellingen.
- Een toelichting (impact / scenario's) over de schattingonzekerheid.

Naar aanleiding van onze controle is de toelichting op deze onzekerheden nader geduid op pagina 136 van de jaarrekening.

4. Belangrijkste bevindingen

Vorbereidingskredieten

We constateerden dat de gemeente een viertal nieuwe projecten had “geopend” als grondexploitatie (voor een bedrag van € 584.000). Voor deze projecten is per ultimo boekjaar 2024 nog geen sprake van door de Raad goedgekeurde grondexploitaties maar hebben de status van uitgaven binnen geaccordeerde voorbereidingskredieten. Deze bedragen zijn naar aanleiding van deze bevinding geherrubriceerd naar de immateriële vaste activa.

Specifieke projectrisico's

We vragen al enige jaren aandacht voor de verdere verbetering van de betrouwbaarheid van de schattingen rondom de grondexploitaties. Ook dit jaar zien we dat dossiervorming en de betrouwbaarheid van de schattingen aan kwaliteit wint door onder andere de invoering van een geautomatiseerde omgeving (GREX-10), waarin vanaf 2023 de calculaties worden uitgevoerd.

Met de inventarisatie van projectrisico's binnen iedere grondexploitatie doet u recht aan nadere risicoanalyse per project. De boekhoudkundige verwerking verdient echter nog aandacht.

Zoals opgenomen in de notitie grondexploitaties van de commissie BBV kunnen enkel specifieke projectrisico's binnen de berekening van resultaatneming (POC) meegenomen worden. Belangrijk aandachtspunt daarbij is dat deze risico's objectief onderbouwd kunnen worden. We constateren echter dat een belangrijk deel van de projectrisico's toe zien op macro-economische risico's, dan wel een inschatting zijn zonder objectiveerbare onderbouwing.

De commissie BBV stelt dat deze risico's niet binnen het project opgevangen moeten worden, maar binnen het algemene weerstandsvermogen van het grondbedrijf (lees via de paragraaf weerstandsvermogen). We adviseren u dan ook om een duidelijk onderscheid te maken tussen projectrisico's die binnen het weerstandsvermogen opgevangen moeten worden en projectrisico's die binnen de tussentijdse winstneming opgevangen moeten worden. Wij hebben dit voorgaand jaar ook besproken en we zien dat dit onderscheidt in toenemende mate wordt gefinetuned, waarbij de ‘verschillen’ qua belang teruglopen (van € 343.000 in 2023 naar € 260.000 in 2024). Het effect van de correctie op de tussentijdse winstneming ter hoogte van € 260.000 hebben we als controleverschil aangemerkt.

4. Belangrijkste bevindingen

Sociaal Domein

De gemeente Bergen op Zoom voert diverse regelingen uit in het sociaal domein waarbij taken veelal zijn ondergebracht bij derde partijen. Hieronder hebben wij een overzicht opgenomen van de belangrijkste onderdelen en door wie deze werkzaamheden uitgevoerd worden:

Onderdeel	Uitvoerder	Bepaling last boekjaar
Uitkeringen (Participatiewet)	Intergemeentelijke Sociale Dienst Brabantse Wal	Werkelijke lasten
Werkdeel (WSW)	WVS Groep	Vaste bijdrage op basis van de begroting
Jeugdwet	Zelfstandig	Werkelijke lasten
Wmo	Zelfstandig	Werkelijke lasten
PGB's	Sociale verzekeringsbank	Afrekening op basis van werkelijke lasten

In het algemeen is ons opgevallen dat de interne toetsingen op WMO/Jeugd-lasten – zowel getrouwheid als op rechtmatigheid – beperkt van aard zijn. Zo zijn er geen interne toetsingen/steekproeven in de 3de lijn door de VIC uitgevoerd, worden er geen productieverantwoordingen gecontroleerd en aangesloten op de administratie en worden fouten/onzekerheden (bijvoorbeeld bij PGB's) niet geëvalueerd.

Dit betekent dat wij deze werkzaamheden – in overleg met de gemeente – voor de jaarrekening 2024 aanvullend hebben uitgevoerd om de getrouwheid (en eventuele bevindingen in het kader van rechtmatigheid) vast te kunnen stellen. Wij adviseren u voor het komende jaren om hier de nodige 'checks en balances' in te stellen om de getrouwheid en rechtmatigheid van de lasten vast te kunnen stellen.

Jeugdwet en WMO ZIN

In de regio West-Brabant West zijn sinds 2016 resultaatgerichte contracten overeengekomen met de zorgaanbieders. Afgesproken is om af te rekenen op basis van de behaalde resultaten. Voor een behoorlijk aantal trajecten betekent dit dat 50% van de kosten aan het begin van het traject worden gefactureerd. Ongeacht het resultaat in het traject, zijn dit lasten voor de gemeente Bergen op Zoom. De tweede 50% van het traject wordt door de gemeente Bergen op Zoom betaald en verantwoord als last wanneer het resultaat bereikt is.

Evenals voorgaand jaar is door de regio beoordeeld of voldoende betrouwbare informatie beschikbaar is om een nauwkeurige inschatting van de toerekening van deze lasten aan specifieke boekjaren te kunnen maken.

4. Belangrijkste bevindingen

Uit de gegevens van Bergen op Zoom en de regio gemeenten blijkt, mede als gevolg van de Corona-periode, dat per arrangement de spreiding tussen de doorlooptijden in combinatie met het aantal trajecten nog te omvangrijk is en tussen de gemeenten te veel verschillen om een betrouwbare inschatting te maken.

Conform de verslaggevingsstandaarden is deze verplichting van € 2,8 miljoen (2023: € 2,6 miljoen) toegelicht onder de niet uit de balans blijkende rechten en verplichtingen. Wij merken hierbij op dat deze verplichting (grotendeels) naar alle waarschijnlijkheid in 2025 ten laste van de exploitatie zal komen, afhankelijk van de afronding van de resultaatgerichte contracten. Wij kunnen ons vinden in deze wijze van verantwoorden, maar merken wel op dat de gemeente (mogelijk in combinatie met de regio en de zorgaanbieders) moet blijven onderzoeken op welke wijze wel tot een betrouwbare toerekening aan boekjaren gekomen kan worden.

De gemeente Bergen op Zoom voert de Wet Maatschappelijke Ondersteuning (WMO) zelfstandig uit. We hebben vastgesteld dat de gemeente in voldoende mate zelf controles uitvoert op de toeleiding tot zorg, maar voor de prestatielevering nog steunt op de gecontroleerde rapportages

van de zorgaanbieders voor WMO exclusief begeleiding. Omdat nog niet van alle zorgaanbieders een gecontroleerde rapportage is ontvangen resteert er een onzekerheid met betrekking tot de levering van zorg voor € xxx.xxx.

PGB's

De belangrijkste onzekerheid zit op de Sociale Verzekeringsbank (hierna: SVB). De SVB heeft zelf over 2024 geen goedkeurende verklaring bij de verantwoording PGB-stromen Jeugdwet en WMO ontvangen. Hierdoor is vanuit de SVB geen 100% zekerheid over de nauwkeurigheid en rechtmatigheid van de persoonsgebonden budgetten. De impact van de geconstateerde fouten/onzekerheden vanuit de SVB op basis van de zogenaamde projectiebrief voor gemeente Bergen op Zoom zijn zeer beperkt.

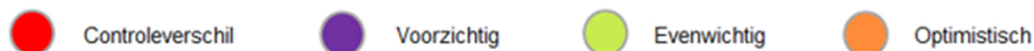
Daarnaast blijft het de verantwoordelijkheid van de gemeente zelf om de prestatielevering ten aanzien van de PGB-bestedingen vast te stellen. Derhalve heeft de gemeente Bergen op Zoom aanvullend onderzocht of de kosten nauwkeurig en rechtmatig verantwoord zijn. Uit onze beoordeling van dit onderzoek concluderen we dat de kosten PGB getrouw en rechtmatig verantwoord zijn in de jaarrekening 2024.

4. Belangrijkste bevindingen

Schattingsposten in de jaarrekening

Bij het opstellen van de jaarrekening maakt het college belangrijke schattingen en licht deze toe in de jaarrekening. Wij hebben de schattingen die het college heeft gemaakt bij het opstellen van de jaarrekening 2024 beoordeeld en gecontroleerd. De belangrijkste schattingen in de jaarrekening betreffen:

Schatting	Beoordeling 2024	Beoordeling 2023	Onze zienswijze m.b.t. significante kwalitatieve aspecten en de (mogelijk) kwantitatieve omvang
Waardering van (im)materiële vaste activa			Wij zijn van mening dat de schattingen met betrekking tot de (im)materiële vaste activa een evenwichtig beeld geven van de waardering van uw (im)materiële vaste activa.
De waardering van de langlopende vorderingen			Wij zijn van mening dat de schattingen met betrekking tot de langlopende vorderingen een evenwichtig beeld geven van de waardering van uw langlopende vorderingen.
De waardering van grondexploitaties			Wij zijn van mening dat de schattingen met betrekking tot de grondexploitaties een 'voorzichtig' beeld geven van de waardering van uw grondexploitaties. Dit heeft te maken met de door de gemeente gemaakte extra risico-afslagen. Voor een uiteenzetting hiervan verwijzen wij naar paragraaf "waardering van de grondexploitaties" van dit accountantsverslag.
De waardering van debiteuren en vorderingen			Wij zijn van mening dat de schattingen met betrekking tot de vorderingen een evenwichtig beeld geven van de waardering van uw vorderingen.
De waardering van de voorzieningen			De waardering van de voorzieningen, met name de onderhoudsvoorzieningen, bevatten diverse grotere controleverschillen welke in de finale versie van de jaarrekening gecorrigeerd zullen worden. Na verwerking hiervan komt het beeld op 'evenwichtig' uit.

4. Belangrijkste bevindingen

Voorzieningen onderhoud

Voorgaande jaren hebben wij u opgemerkt dat de jaarlijkse analyse op de onderhoudsvoorzieningen aan kwaliteit kan winnen. Deze bevinding is voor 2024 onverkort van toepassing. De door de organisatie opgeleverde analyses of de voorzieningen voldoen aan de wettelijk gestelde eisen waren ondanks het feit dat we hier herhaaldelijk aandacht voor hadden gevraagd, van onvoldoende kwaliteit.

Allereerst constateerden we in lijn met voorgaand jaar dat de verwerking van het toekomstig ingeschatte achterstallig onderhoud niet conform de spelregels vanuit het BBV waren verwerkt. In 2024 is gebleken dat vanuit het geactualiseerde meerjarenonderhoudsplan verharde wegen 2025-2029 een groot aantal wegen het onderhoudsniveau D-kwaliteit kennen. Voor dit achterstallig onderhoud dient de gemeente onmiddellijk een voorziening te treffen; in de concept jaarrekening was echter rekening gehouden met een jaarlijkse dotatie om dit achterstallig onderhoud in de toekomst in te lopen. Zoals gesteld is dit niet toegestaan. De aanvullende dotatie aan de voorziening groot onderhoud bedroeg hierdoor € 11,0 miljoen.

Daarnaast constateerden we dat de reguliere egalisatievoorziening nog een eenmalig mutatie bevatte ter hoogte van € 2,2 miljoen, welke voortkwamen uit de resultaatbestemming 2022 en het jaarrekeningproces 2023. Volgens de spelregels binnen het BBV mag er slechts in uitzonderlijke gevallen eenmalig gedoteerd of onttrokken worden aan de onderhoudsegalisatievoorziening. Door jaarlijks gelijkblijvende dotaties te doen worden de schommelende onderhoudslasten geëgaliseerd. Vanwege het feit er diverse aanpassingen zijn doorgevoerd en een deel van de lasten via de voorziening achterstallig onderhoud worden gedekt, is de huidige voorziening naar verwachting in de toekomst overtoereikend. Het college dient komend jaar dan ook huidige voorziening te actualiseren en met een aangepaste jaarlijkse dotatie te komen richting de raad.

Tot slot adviseren wij u de voorziening en in het bijzonder het doorgeschoven onderhoud in financiële zin zichtbaarder te monitoren. Per saldo is er in de jaarrekening € 8,8 miljoen bij de onderhoudsvoorzieningen aangepast.

4. Belangrijkste bevindingen

Voortgezette controle

Bij het opstellen van de jaarrekening moet jaarlijks rekening gehouden worden met facturen die binnenkomen in het volgende boekjaar (2025), maar nog betrekking hebben op activiteiten die al uitgevoerd zijn in 2024.

Deze inschatting kan op twee manieren bepaald worden, namelijk:

- Inschatting van budgethouders op kosten 2024, waarvan zij constateren dat de facturen nog niet binnen zijn;
- Op basis van werkelijke ontvangen facturen in de eerste maanden van het boekjaar (in dit geval 2025) bepalen welke lasten betrekking hebben op het voorgaande boekjaar en deze alsnog meenemen in de jaarrekening.

De organisatie heeft voor de jaarrekening 2024 zelf een analyse gemaakt waaruit is gebleken dat er nog voor € 91.000 aan facturen zijn binnengekomen begin 2025 en verwerkt zijn in de jaarrekening 2024. Wij vragen uw aandacht om deze analyse volgend jaar trachten eerder te maken en direct in de eerste versie van de jaarrekening te verwerken.

Uit onze verrichte controle op de schuldposities is eveneens gebleken dat een nota ter hoogte van € 245.000 door de gemeente per abuis 'dubbel' onder de verplichtingen was opgenomen. Deze zal in de jaarrekening nog gecorrigeerd worden.

Voorzieningen maatschappelijke opvang / beschermd wonen

Bij onze controle hebben wij meerdere bevindingen geconstateerd waardoor beide voorzieningen onjuist waren bepaald. Allereerst was de dotatie van de bijdrage binnen de algemene uitkering 'Nationaal Actieplan Dakloosheid' aan de onjuiste voorziening toegevoegd, daarnaast waren er begrote lasten in de berekening meegenomen in de plaats van gerealiseerde lasten. Tot slot was er sprake van een dubbelgeboekte factuur welke als onttrekking was gepresenteerd in de voorzieningen. Het effect op de beide voorzieningen bedroeg € 1.100.000. In beide gevallen was de voorziening te laag gepresenteerd.

4. Belangrijkste bevindingen

Herrubriceringen jaarrekening

In de verslaggevingstandaarden zijn specifieke regels opgenomen voor de presentatie van vorderingen en schulden. Doelstelling hiervan is om u het juiste inzicht te geven in vorderingen en verplichtingen die u per jaareinde heeft. Bij onze controle hebben wij voor diverse posten vastgesteld dat deze primair niet juist in de balans zijn gepresenteerd. In de jaarrekening heeft dit per saldo geleid tot forse herrubriceringen tussen posities ter hoogte van € 3,6 miljoen. In de definitieve jaarrekening is dit aangepast. Deze bevinding heeft geen impact gehad op het resultaat, maar heeft ons wel extra tijd gekost om goed inzicht te krijgen in de juistheid van de diverse balansposities. Wij achten het noodzakelijk dat u volgend jaar dit in het voortraject reeds goed geanalyseerd heeft en de juiste rubricering in lijn met de jaarverslaggevingsregels toe past.

4. Belangrijkste bevindingen

Jaarverslag

In het jaarverslag worden de beleidsuitgangspunten en beleidsevaluaties zichtbaar. De paragrafen maken deel uit van het jaarverslag en vallen dus niet onder de controle van de jaarrekening. Primair object van de accountantscontrole (op grond van Artikel 213 van de Gemeentewet) is de jaarrekening, waaronder de staat van baten en lasten met toelichting en de balans met toelichting, zoals in de jaarstukken 2024 is opgenomen.

Voor de accountantscontrole onderzoeken wij het jaarverslag om vast te stellen of het jaarverslag verenigbaar is met de jaarrekening en geen materiële afwijkingen bevat en of het jaarverslag alle informatie bevat die op grond van de Gemeentewet en de Nederlandse Standaard 720 is vereist. Deze werkzaamheden hebben niet dezelfde diepgang als onze controlewerkzaamheden bij de jaarrekening.

Wij hebben geen strijdigheden geconstateerd tussen de in het jaarverslag opgenomen informatie en het beeld van de jaarrekening en geen materiële afwijkingenesignaleerd.

Verbonden partijen

Tijdens onze controle besteden wij specifieke aandacht aan de transacties met verbonden partijen van gemeente Bergen op Zoom. In het kader van onze controle hebben wij vastgesteld dat:

- De (significante transacties met) verbonden partijen toereikend zijn toegelicht in de jaarrekening en paragraaf verbonden partijen.
- Geen sprake is van indicaties voor ongeautoriseerde significante transacties met verbonden partijen, welke indicaties geven voor fraude.
- Geen sprake is van indicaties dat de van toepassing zijnde wet- en regelgeving niet is nageleefd.

Op de volgende pagina zijn onze conclusies en aanbevelingen inzake het jaarverslag opgenomen:

4. Belangrijkste bevindingen

Element jaarverslag	Onze waarneming
Vereisten BBV	Uw jaarverslag bevat in materiële zin de vereiste informatie op basis van artikel 24 lid 2, artikel 25 en 26 BBV. Daarnaast zouden de cijfers 2024 van uw verbonden partijen opgenomen dienen te worden, deze zijn echter nog niet in alle gevallen beschikbaar.
Verenigbaar	Uw jaarverslag is verenigbaar met de jaarrekening.
Overeenstemming	Wij hebben vastgesteld dat de informatie in het jaarverslag overeenstemt met de resultaten van de door ons uitgevoerde controlewerkzaamheden.
Paragrafen	Alle verplichte paragrafen, inclusief de voorgeschreven paragraaf Openbaarheid (paragraaf 2.11), zijn opgenomen en zijn kwalitatief van voldoende niveau.
Informatiewaarde	De toelichtingen zijn goed leesbaar en geven een adequate analyse tussen het uitgevoerde beleid en de financiële gevolgen.
Incidentele baten en lasten	De toelichting op de incidentele baten en lasten voldoet aan de eisen vanuit het BBV.
Fraude	Fraude en de frauderisicoanalyse is een steeds belangrijker thema. We adviseren u in de paragraaf bedrijfsvoering te rapporteren over de actualisatie van uw frauderisicoanalyse.

4. Belangrijkste bevindingen

SiSa

Wij hebben de in de SiSa-bijlage van de jaarrekening genoemde specifieke uitkeringen gecontroleerd met inachtneming van de Nota verwachtingen accountantscontrole 2024. De hierbij geconstateerde fouten en onzekerheden dienen op grond van het Bado in het verslag van bevindingen te worden opgenomen indien de navolgende rapporteringstolerantie per specifieke uitkering wordt overschreden:

- € 12.500 indien de omvangbasis kleiner dan of gelijk aan € 125.000 is.
- 10% indien de omvangbasis groter dan € 125.000 en kleiner dan of gelijk aan € 1.000.000 is.
- € 125.000 indien de omvangbasis groter dan € 1.000.000 is.

Op grond van ons onderzoek hebben wij bij de specifieke uitkeringen geen fouten en/of onzekerheden geconstateerd die de voor SiSa geldende rapporteringstolerantie overschrijden. De SiSa-bijlage dient door uw gemeente samen met een aantal andere verplicht voorgeschreven verantwoordingsstukken voor 15 juli aanstaande elektronisch bij het CBS te worden aangeleverd. Door middel van een voorgeschreven tabel dienen wij te rapporteren over onze bevindingen ten aanzien van de in de jaarrekening

opgenomen SiSa-bijlage.

In bijlage A bij dit rapport zijn deze bevindingen in de voorgeschreven tabel opgenomen. U kunt deze tabel hanteren ten behoeve van verzending naar het CBS.

SiSa bevindingen

We constateren dat de controle van de regelingen een intensief traject is waarin we een groot aantal correcties hebben geconstateerd. Dit wordt onder andere veroorzaakt door de complexiteit van sommige regelingen, maar ook het feit dat informatie met betrekking tot deze regelingen vaak verspreid binnen de organisatie liggen en de monitoring op de regelingen onvoldoende is. Als gevolg hiervan verloopt het traject van het opstellen van de jaarrekening en de controle hiervan moeizaam. In totaliteit zijn er voor 12 regelingen correcties doorgevoerd in de jaarrekening. In totaliteit leidde dit tot een correctie van per saldo € 990.000 voordelig.

We adviseren de registratie van de SiSa-regelingen meer centraal te beleggen en dit tussentijds beter te monitoren.

4. Belangrijkste bevindingen

WNT verantwoording

Als onderdeel van onze controle hebben wij de naleving van de Wet normering topinkomens (WNT) gecontroleerd. Op basis van deze wet zijn de bezoldiging van topfunctionarissen in de publieke en semipublieke sector en de uitkeringen wegens beëindiging dienstverband aan topfunctionarissen wettelijk gemaximeerd. Voor gemeenten geldt dat de gemeentesecretaris en de griffier als topfunctionaris worden aangemerkt.

Voor topfunctionarissen geldt naast de maximering van de bezoldiging en eventuele uitkering wegens beëindiging van het dienstverband een publicatieverplichting in de jaarrekening. Deze publicatieverplichtingen geldt eveneens voor bezoldiging van niet-topfunctionarissen met een dienstbetrekking, indien hun bezoldiging het algemene bezoldigingsmaximum (naar rato van de omvang van het dienstverband) overschrijdt.

Wij hebben vastgesteld dat de bezoldigingen over 2024 niet strijdig zijn met de WNT en dat de jaarrekening voldoet aan de publicatieverplichtingen van de WNT.

Wij willen benadrukken dat de naleving van de anticumulatiebepaling (het nagaan of topfunctionarissen van uw gemeente betrokken zijn bij andere organisaties c.q. nevenactiviteiten hebben welke onder de WNT vallen) overigens geen onderdeel uitmaakt van de controle van de accountant. De WNT-toezichthouders kunnen hier wel zelfstandig onderzoek naar doen en zo nodig handhavend optreden.

Actuele ontwikkelingen

5. Actuele ontwikkelingen

Aanpassing BADO en BBV

Op 16 april jl. is de aanpassing van Besluit begroting en verantwoording (BBV) en het Besluit accountantscontrole decentrale overheden (BADO) gepubliceerd in de Staatscourant. Daarmee komt er een einde aan de imperfecte wet- en regelgeving, die ontstond met het aanpassen van de Gemeentewet. Met die aanpassing werd geen rechtmatigheidsoordeel meer van de accountant gevraagd. Ter vervanging zou in de jaarrekening van de decentrale overheden op grond van aangepaste wet- en regelgeving met ingang van 2023 een rechtmatigheidsverantwoording worden opgenomen. De gedelegeerde regelgeving die relevant is voor het opstellen van de jaarrekening en voor de uitvoering van de accountantscontrole 2024 en oordeelsvorming in de controleverklaring (BADO en BBV) was hierop echter nog niet aangepast.

In de aanpassing van BADO is echter nog een belangrijke wijziging opgenomen: de maximale goedkeuringstolerantie van 1% voor fouten en 3% voor onzekerheden (dus samen 4%) wijzigt met ingang van boekjaar 2025 in een maximale goedkeuringstolerantie van 2% voor afwijkingen. Met afwijkingen worden zowel fouten als onzekerheden bedoeld. Daarnaast wijzigt ook de

grondslag voor de goedkeuringstolerantie van lasten inclusief toevoegingen aan de reserves naar lasten exclusief toevoegingen aan de reserves. De lat komt daarmee voor uw organisatie dus hoger te liggen.

Voor de rechtmatigheidsverantwoording geldt dat deze met ingang van 2025 maximaal 2% van de lasten exclusief toevoegingen aan de reserves mag bedragen, waar dat in 2023 en 2024 nog maximaal 3% van de lasten inclusief toevoegingen aan de reserves mocht zijn.

Om deze wijzigingen goed in de organisatie in te bedden adviseren wij u om te kijken of aanpassing van de financiële verordening, de controleverordening, het controleprotocol en het interne controleplan aan de orde is.

5. Actuele ontwikkelingen

Duurzaamheidsverslaggeving: last of must have?

De eisen rondom duurzaamheidsverslaggeving (Corporate Sustainability Reporting Directive) voor bedrijven zijn de afgelopen jaren zeer actueel geworden. Hoewel op dit moment ter discussie staat welke bedrijven wanneer verplicht moeten gaan rapporteren, is de ontwikkeling echt ingezet.

Ongeacht de precieze kaders van de wettelijke verplichting onderkennen bedrijven dat rapporteren over hun prestaties rondom milieu (**E**nvironment), mensen (**S**ocial) en governance (**G**) ook aanzienlijke voordelen kan opleveren, zeker daar waar eindgebruikers of andere belanghebbenden hier grote waarde aan hechten. Voor de publieke sector gelden er nog zeker geen verplichtingen en de verwachting dat die er snel gaan komen is er ook niet. Tegelijkertijd vinden we het begrip 'duurzaamheid' terug in vrijwel elk coalitieakkoord, programmabegroting of jaarstukken. Ook zaken als de Regionale Energie Strategie (RES), Brede Welvaart en de relatie tussen inwoners en publiek bestuur ontbreken niet, stuk voor stuk onderdelen van ESG. Het rapporteren ten aanzien van duurzaamheid is dus niet iets wat bij nul begint.

Onlangs hebben wij een webinar gehouden voor de publieke sector.

Duurzaamheidsverslaggeving kwam hierin ook aan de orde. In dit webinar spraken Michiel Ellens, business developer decentrale overheid van de BNG, en David Zijlmans, partner Business Advisory van Baker Tilly, over dit onderwerp. Bij een poll onder de deelnemers aan het webinar blijkt dat van de populatie van gemeenten, waterschappen en provincies, 40% een zelfstandig programma duurzaamheid heeft opgenomen in de P&C documenten. In 26% van de aanwezige populatie wordt gebruik gemaakt van een paragraaf duurzaamheid. De overige 34% heeft geen specifiek onderdeel in begroting en jaarrekening opgenomen.

Michiel Ellens geeft aan dat de BNG, als belangrijke financier van de decentrale overheid, te maken heeft met de verplichtingen vanuit de EU om zorg te dragen voor sustainable finance/duurzame financiering. Dat betekent dat de bank ook inzicht moet hebben en inzicht moet verstrekken in haar jaarverslag of het geld dat als financiering beschikbaar wordt gesteld ook bijdraagt aan de doelstellingen van het verdrag van Parijs (zoals halvering van de CO2-uitstoot in 2030 ten opzichte van 1990). Het zou zelfs zo kunnen zijn dat financiering van duurzame initiatieven goedkoper wordt en financiering van niet-duurzame initiatieven duurder wordt voor de decentrale overheid.

5. Actuele ontwikkelingen

Kortom op korte of iets langere termijn zal de BNG (en dit geldt ook voor andere banken) inzicht willen krijgen in de duurzaamheidsprestaties van gemeenten, provincies, waterschappen en gemeenschappelijke regelingen.

David Zijlmans gaat in op mogelijke instrumenten die kunnen worden ingezet om de duurzaamheidsprestaties in kaart te brengen. Hij roept daarbij op om selectief te zijn, zeker in het begin, start bij zaken die al meetbaar zijn en dus ook kunnen worden gerapporteerd. Maak ook gebruik van bronnen en data die al beschikbaar zijn. Wees daarbij alert dat een publieke organisatie enerzijds te maken heeft met de prestaties van de eigen organisatie, maar anderzijds ook de prestaties van het eigen areaal kan beïnvloeden door gerichte

beleidsvorming. Landelijk zijn er meerdere initiatieven rondom duurzaamheidsverslaggeving door de decentrale overheid. Zo is er een handreiking aangeboden aan de commissie BBV, de commissie BADO en het Ministerie van BZK. Wij hebben als Baker Tilly zelf een ESG Overheidskompas ontwikkeld, waarin wij onze expertise vanuit de rapporteringsverplichtingen voor het bedrijfsleven hebben ingezet om tot een overheidsvariant te komen. In dit ESG Overheidskompas komen ook de welbekende 3W-vragen aan de orde:

- Wat willen we bereiken?
- Wat gaan we daarvoor doen?
- Wat mag het kosten?

Zo sluit dit ESG Overheidskompas naadloos aan op de richtlijnen voor de programmabegroting en -verantwoording.

En dan wilt u natuurlijk nog het antwoord op de vraag: duurzaamheidsverslaggeving een last of een must have? – In onze overtuiging een must have voor de publieke sector. Daarbij uitdrukkelijk de kanttekening: stel alleen doelstellingen daar waar je ook significante invloed op kan uitoefenen, draag dan ook zorg voor de juiste brondata en stuur op basis van de uitkomsten. Dan is het een must have voor beleidsontwikkeling.

Environment

Energie & uitstoot

Impactgebieden
Energieverbruik
CO₂e-uitstoot
Klimaatverandering

Doel

Wat willen we bereiken?
...

Focus

Op welke acties gaan we de komende tijd focussen?
• ...
• ...

Startpunt

Wat doen we al/waar staan we nu?
...

Kansen & risico's

Waar moeten we rekening mee houden? Welke afhankelijkheden kunnen zich voordoen en waar liggen kansen?
• ...
• ...

KPI's	Startpunt 2025		20__		Doel 20__	
1. Totaal duurzame woningen (in aantallen en % verdeling)						
1.1 Aantal huishoudens met gas	... huishoudens	... %	... huishoudens	... %	... huishoudens	... %
1.2 Aantal huishoudens met energielabel A en hoger	... huishoudens	... %	... huishoudens	... %	... huishoudens	... %
1.3 Aantal huishoudens met 'groene' daken	... huishoudens	... %	... huishoudens	... %	... huishoudens	... %
2. Totaal opwekking energie						
2.1 Totaal gebruik zonnepanelen per huishouden	... tCO ₂ e	... %	... tCO ₂ e	... %	... tCO ₂ e	... %
2.2 Totaal gebruik zonnepanelen per gemeente	... tCO ₂ e	... %	... tCO ₂ e	... %	... tCO ₂ e	... %
2.3 Totaal gebruik publieke laadpalen (aantal:)	... tCO ₂ e	... %	... tCO ₂ e	... %	... tCO ₂ e	... %

5. Actuele ontwikkelingen

Grip op grote projecten

Grote projecten komen vooral voor bij (lokale) overheden: waterschappen, gemeenten, provincies. Voor gemeente Bergen op Zoom staan er de komende jaren een groot aantal grote projecten op stapel.

In een snel veranderende wereld beïnvloeden interne en externe factoren de uitvoering van grote projecten. Budgetoverschrijdingen en vertragingen liggen op de loer, maar met een sterke voorbereiding en strategische sturing zet je risico's om in kansen. Transparantie over je projectdoelen en (samen)werkprocessen geven je grip. De juiste strategische aanpak maakt grote projecten succesvol en toekomstbestendig.

In het kader van natuurlijk advies delen wij praktische inzichten met u om te zien hoe dit er in de praktijk uit ziet. In [dit praktijkverhaal](#) vertellen we over het omvangrijke Zeeuwse project 'Dijkversterking Hansweert', dat binnen tijd én budget wordt uitgevoerd.

Webinar: Duurzaamheid en (financiële) grip op majeure projecten

Hoe houd je controle over grote projecten en benut je daarnaast duurzaamheid als kans? Vier experts deelden praktijkervaringen en strategieën.

Partner Winnie Grondel-Kort sprak met Marcel van Alderliesten (projectleider a.i. Waterschap Scheldestromen) over financiële beheersbaarheid van majeure projecten in onzekere tijden. Michiel Ellens (BNG) lichtte toe hoe financiers duurzaamheid meenemen in hun afwegingen en welke verplichtingen daarbij komen kijken. Partner David Zijlmans bood concrete handvatten voor duurzaamheidsverslaggeving oor lokale overheden.

Wil jij ook waardevolle kennis en tips om grip te houden op majeure projecten en duurzaamheidsverslaggeving? Meld je [hier](#) aan en kijk het webinar terug.

5. Overige onderwerpen

Audit Wet politiegegevens (Wpg)

Zet uw organisatie opsporingsambtenaren in? Heeft u als gemeente boa's in dienst? In dat geval zijn de Wet politiegegevens (Wpg) en Besluit politiegegevens buitengewoon opsporingsambtenaren (Bpg boa) waarschijnlijk voor uw organisatie van toepassing. Wij informeren u graag over de auditplicht.

Verschil Wpg en AVG?

Bij specifieke taken op het gebied van opsporing is voor de beveiliging van persoonsgegevens de Wet politiegegevens van toepassing, niet de Algemene Verordening Gegevensbescherming (AVG). De Wpg komt in grote lijnen overeen met de AVG. Toch zijn er ook belangrijke verschillen. Het meest in het oog springende verschil is de auditplicht op de gegevensverwerking bij opsporingstaken. Jaarlijks bent u verplicht om een interne Wpg audit uit te voeren. Eenmaal in de vier jaar dient uw organisatie een externe Wpg audit uit te laten voeren. De diepgang van de externe Wpg audit betreft opzet, bestaan en werking.

Hoe ziet de cyclus eruit?

Wpg-audit 2024

In 2025 dient de externe Wpg audit over 2024 te worden uitgevoerd. Uiterlijk 1 maart 2026 dienen Boa-werkgevers de Wpg assurance rapportage over 2024 in te leveren bij de Autoriteit Persoonsgegevens (AP). Het is van belang dat uw organisatie tijdig de Wpg audit laat uitvoeren. Baker Tilly voert bij een groot aantal organisaties in de publieke sector de Wpg audit uit. Graag gaan wij met uw organisatie in gesprek over de Wpg audit en op welke wijze Baker Tilly u hierbij kan ondersteunen.

6 Bijlagen

Bijlage A: SiSa-bijlage

Het is volgens de Nota verwachtingen accountantscontrole 2024 voorgeschreven dat wij de geconstateerde fouten en onzekerheden per regeling rapporteren door middel van onderstaande verplichte tabel. Deze tabel dient door uw gemeente samen met een aantal andere verplicht voorgeschreven verantwoordingsstukken voor 15 juli 2025 elektronisch bij het CBS te worden aangeleverd.

Nummer	Specifieke uitkering	Fout of onzekerheid	Financiële omvang in euro's	Toelichting fout/onzekerheid
JenV A31	Regeling specifieke uitkering ter voorkoming van jeugdcriminaliteit 2024			
FIN B2	Regeling specifieke uitkering gemeentelijke hulp aan gedupeerden toeslagenproblematiek 2021			
BZK C62	Regeling specifieke uitkering kwijtschelding gemeentelijke belastingen			
BZK C92	Regeling specifieke uitkering Informatiepunten Digitale Overheid			
OCW D8	Onderwijsachterstandenbeleid 2023-2026 (OAB)			
OCW D14	Regeling specifieke uitkering inhalen COVID-19 gerelateerde onderwijsvertraging			
OCW D23	Regeling eenmalige specifieke uitkering en subsidies lokale bibliotheekvoorzieningen			

Rechtmatigheidsoordeel specifieke uitkeringen (zoals blijkt uit de controleverklaring)	Goedkeurend
Strekking controleverklaring getrouwheid gehele jaarrekening:	Goedkeurend

Bijlage A: SiSa-bijlage

Nummer	Specifieke uitkering	Fout of onzekerheid	Financiële omvang in euro's	Toelichting fout/onzekerheid
lenW E104	Specifieke uitkering woningbouw op korte termijn door bovenplanse infrastructuur			
lenW E20	Regeling stimulering verkeersveiligheidsmaatregelen 2020-2021			
lenW E44B	Tijdelijke impulsregeling klimaatadaptatie 2021–2027 (SiSa tussen medeoverheden)			
lenW E84	Regeling stimulering verkeersveiligheidsmaatregelen 2022-2023			
lenW E87B	Tijdelijke regeling stimuleren maatregelen tweede fase Deltaprogramma zoetwater (SiSa tussen medeoverheden)			
EZ F20	Regeling specificatie uitkering impulsaanpak winkelgebieden			
SZW G2	Gebundelde uitkering op grond van artikel 69 Participatiewet_gemeentedeel 2024			
SZW G3	Besluit bijstandsverlening zelfstandigen 2004 (uitsluitend kapitaalverstrekking)_gemeentedeel 2024			

Rechtmatigheidsoordeel specifieke uitkeringen (zoals blijkt uit de controleverklaring)	Goedkeurend
Strekking controleverklaring getrouwheid gehele jaarrekening:	Goedkeurend

Bijlage A: SiSa-bijlage

Nummer	Specifieke uitkering	Fout of onzekerheid	Financiële omvang in euro's	Toelichting fout/onzekerheid
SZW G4	Tozo 1_fundamentele rechtmatigheidseisen			
SZW G4	Tozo 1_belangrijke rechtmatigheidseisen			
SZW G4	Tozo 2			
SZW G4	Tozo 3			
SZW G4	Tozo 4			
SZW G4	Tozo 5			
SZW G4	Kwijtschelding schulden Tozo in het kader van de hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire – gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden schulden levensonderhoud in jaar T			
SZW G4	Kwijtschelding schulden Tozo in het kader van de hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire – gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden van achterstallige betalingen op kapitaalverstrekking in jaar T			

Rechtmatigheidsoordeel specifieke uitkeringen (zoals blijkt uit de controleverklaring)	Goedkeurend
Strekking controleverklaring getrouwheid gehele jaarrekening:	Goedkeurend

Bijlage A: SiSa-bijlage

Nummer	Specifieke uitkering	Fout of onzekerheid	Financiële omvang in euro's	Toelichting fout/onzekerheid
SZW G10	Wet inburgering 2021_ gemeentedeel 2024			
SZW G12	Kwijtschelden publieke schulden SZW-domein hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire_gemeentedeel 2024			
SZW G13	Onderwijsroute_deel gemeente 2024			
VWS H4	Regeling specifieke uitkering stimulering sport			
VWS H12	Regeling specifieke uitkering lokale preventieakkoorden of preventieaanpakken			
VWS H30	Specifieke uitkering versterking voor sport en bewegen, gezondheidsbevordering, cultuurparticipatie en de sociale basis 2023-2026			
VWS H35B	Specifieke uitkering IZA-doelen 2023-2026 (SiSa tussen medeoverheden)			
VRO J105	Regeling specifieke uitkering startbouwimpuls			
VRO J210B	Meerjarige regeling specifieke uitkering flexibele inzet woningbouw (SiSa tussen medeoverheden)			

Rechtmatigheidsoordeel specifieke uitkeringen (zoals blijkt uit de controleverklaring)	Goedkeurend
Strekking controleverklaring getrouwheid gehele jaarrekening:	Goedkeurend

Bijlage A: SiSa-bijlage

Nummer	Specifieke uitkering	Fout of onzekerheid	Financiële omvang in euro's	Toelichting fout/onzekerheid
VRO J32	Regeling specifieke uitkering ventilatie in scholen			
VRO J4B	Regiodeals 5 ^e tranche (tussen medeoverheden)			
VRO J55	Aanpak energiearmoede			
VRO J94	Regeling houdende regels verstrekking specifieke uitkering aan gemeenten verduurzaming [...] van eigenaars, woonverenigingen en wooncoöperaties			
VRO J97	Regeling huisvesting grote gezinnen vergunninghouders 2023			
KGG K28	Tijdelijke regeling capaciteit decentrale overheden voor klimaat- en energiebeleid			
AenM M16	Bekostiging eerste opvang ontheemden Oekraïne			
AenM M29B	Bekostigingsregeling eerste opvang ontheemden Oekraïne door Regionale openbare lichamen (SiSa tussen medeoverheden)			

Rechtmatigheidsoordeel specifieke uitkeringen (zoals blijkt uit de controleverklaring)	Goedkeurend
Strekking controleverklaring getrouwheid gehele jaarrekening:	Goedkeurend

Bijlage B: Ongecorrigeerde controleverschillen

De hieronder opgenomen tabel met ongecorrigeerde controleverschillen is verstrekt aan het college en zal als bijlage bij de Bevestiging bij de jaarrekening gevoegd. Wij hebben de ongecorrigeerde verschillen met het college besproken. Wij zijn van mening dat verschillen zoveel mogelijk door het college moeten worden gecorrigeerd, echter wij kunnen instemmen met de overwegingen van het college om deze verschillen niet te corrigeren, aangezien deze bedragen niet materieel zijn voor het inzicht van de jaarrekening. De geconstateerde fouten en onzekerheden ten aanzien van getrouwheid zijn lager dan de door u vastgestelde controletolerantie van 1% respectievelijk 3% van de totale lasten. Positieve bedragen hebben een positief effect op het resultaat, een bedrag tussen haakjes heeft een negatief effect op het resultaat.

Fouten:

Aard van de controleverschillen (x € 1.000)	Getrouwheid
	Resultaateffect
Te laag opgenomen tussentijdse winstneming grondexploitaties	-260
Voorziening Ruimte voor Ruimte (had onder reserves gerubriceerd moeten worden)	-150
Totaal ongecorrigeerde controleverschillen	-410
Effect niet gecorrigeerde controleverschillen voorgaande jaarrekening	-549
Totaal	-959

Onzekerheden:

Aard van de controleverschillen (x € 1.000)	Getrouwheid
Prestatielevering WMO	XXX
Totaal onzekerheden	XXX

Bijlage C: Gecorrigeerde controleverschillen

De hieronder opgenomen tabel bevat alle afzonderlijk geïdentificeerde en gecorrigeerde controleverschillen (met resultaatimpact) boven de door ons gehanteerde rapporteringstolerantie van € 100.000.

Aard van de controleverschillen (x € 1.000)	Getrouwheid	Getrouwheid
	Resultaateffect	Balanseffect
Correcties voortvloeiend uit voortgezette controle	91	91 N
Dotatie voorziening regulier onderhoud wegen te hoog	-2.203	2.203 V
Dotatie voorziening achterstallig onderhoud wegen te laag	11.019	11.019 N
Frictiekosten	-220	220 V
Dotatie voorziening afgesloten grondexploitaties te hoog (via algemene reserve)	-425	425 V
Herrubricering voorbereidingskredieten (584.000 euro binnen activa)	0	0
Onjuiste afgrenzing grondopbrengsten (464.000 euro binnen activa)	0	0
Dubbel geboekte verplichting onder schuldposities	-245	245 V
Dotaties voorzieningen maatschappelijke opvang/beschermd wonen te laag	1.100	1.100 N
SiSa-correcties (gesaldeerd weergegeven)	-910	910 V
Herrubriceringen (totaal)	-3.600	0
Totaal	4.607	8.207 N

Bijlage D Overige onderwerpen

Bevestiging onafhankelijkheid

Wij zijn van mening dat wij onafhankelijk hebben gefunctioneerd en dat de objectiviteit van onze oordeelsvorming niet is aangetast, in overeenstemming met de Verordening inzake de onafhankelijkheid van accountants bij assurance-opdrachten (ViO) en artikel 24a van de Wet toezicht accountantsorganisaties (Wta).

Hierbij bevestigen wij dat wij geen geschenk en/of een persoonlijke uiting van gastvrijheid hebben ontvangen met een waarde van meer dan honderd euro.

Kwaliteitsborging

Baker Tilly heeft diverse organisatorische maatregelen getroffen om haar onafhankelijkheid en die van haar medewerkers te waarborgen. Deze maatregelen omvatten onder meer:

- Jaarlijkse bevestiging van onafhankelijkheid door partners, professionals en ondersteunende stafdiensten

- Cliënt- en opdrachtacceptatieprocedures, waaronder de beoordeling of er sprake is van mogelijk conflicterende diensten
- In- en extern kwaliteitsonderzoek
- Twee registeraccountants betrokken bij wettelijke controleopdrachten
- Reviews door partners die niet betrokken zijn bij de opdracht ter waarborging van een deugdelijk / deskundig oordeel

Op deze controleopdracht zijn specifieke maatregelen getroffen om onze onafhankelijkheid te waarborgen. Dit betreft de inzet van twee registeraccountants, zoals wij gewend zijn te doen bij wettelijke controleopdrachten.

Schriftelijke bevestigingen

Wij hebben aan het management/college schriftelijke bevestigingen gevraagd in het kader van onze controle. Deze bevestigingen hebben betrekking op de verantwoordelijkheid van het management voor het opstellen van de jaarrekening, voor het volledig verantwoorden van transacties en voor het aan ons verschaffen van alle relevante informatie. Wij hebben de schriftelijke bevestigingen verkregen.

Bijlage E Overige onderwerpen

Controleaanpak en uitvoering

Wij voeren onze controle uit met een mix van systeem- en gegevensgerichte werkzaamheden en een mix van vaste teamleden en ingeschakelde experts. Daarnaast beschikken wij als organisatie over verschillende kwaliteitsborgingsmaatregelen. Dit geheel tezamen leidt tot een kwalitatief goede controle. In ons controleplan en dit verslag is voor elk bijzonder aandachtsgebied in onze controle terug te lezen wat de kernpunten in onze controle zijn geweest die hebben bijgedragen aan de kwaliteit in onze controle. Daarnaast gaan wij in de volgende paragrafen van deze bijlage nog nader in op de samenwerking met de andere accountants en de ingeschakelde experts.

Onze controleaanpak is onder andere gericht op het in kaart brengen van de voor de jaarrekening van belang zijnde risico's. Op basis van onze gesprekken met het management over de belangrijke financiële en operationele ontwikkelingen is een aantal punten met een verhoogd risico voor de jaarrekening 2024 onderkend, deze zijn weergegeven op pagina 10 van dit verslag.

Samenwerking met interne accountantsdienst/andere accountants

Voor de jaarrekening van de gemeente Bergen op Zoom maken wij gebruik van diverse verbonden partijen/gemeenschappelijke regelingen en uitvoeringsorganisaties. De samenwerking met Belastingssamenwerking West-Brabant en de Intergemeentelijke Sociale Dienst is van significant belang in het kader van de jaarrekeningcontrole. Wij hebben bij de accountants een review uitgevoerd op de werkzaamheden.

Inschakeling van interne / externe deskundigen

Wij hebben in het kader van onze controle geen gebruik gemaakt van de werkzaamheden van interne en/of externe deskundigen.

Contact

drs. B. (Barry) Smeenk RA

Director Audit

b.smeenk@bakertilly.nl

drs. M. (Martijn) Wagenaars RA

Senior Manager

m.wagenaars@bakertilly.nl

Bijster 39 | Postbus 3814 | 4800 DV Breda

Baker Tilly (Netherlands) N.V. trading as Baker Tilly is a member of the global network of Baker Tilly International Ltd., the members of which are separate and independent legal entities.

Alle diensten worden verricht op basis van een overeenkomst van opdracht, gesloten met Baker Tilly (Netherlands) N.V., waarop van toepassing zijn de algemene voorwaarden, gedeponeerd bij de Kamer van Koophandel onder nr. 24425560. In deze voorwaarden is een beperking van aansprakelijkheid opgenomen.

